

# IPUINAK

---

Buztintza'tar Errose'k eginda,

ta

Kerexeta'tar Jaime'ren

ardurapean argitaratuta

## XII

### AINGERU ARRI-ALDATZAILLEA

Antxiña, Berriz errian, bertako bizi-lagunak eliza eder bat egitea erabagi eben.

Eta egun baten, orretarako gaiak ugari batuta, inguruko argiñik onenak, eliza barria ainbat lasterren jasoteko, orma sendoak egiten asi ziran, bertan arri-pillo aundiak batzen ebezala.

Biaramon goizean, beargiñak, euren egitekoetara joan ziranean, aurre-gunean eurak egiñiko lan guztia osoan gauzeztuta ikusi eben; egin eben lanaren aztarrenik be ez eben ikusi.

Ori zala-ta, ikaratu ta tamaldu egin ziran. Eta bertan pillatutako arri moltzoak bertatik aldunduta ikustean, ezin geiagotan tamaldu ziran. Gauza bakan ori ikusita, argiñak alkarri auxe zirautsen: "Zer arrano jazo dok emen? Sorgiñak, "pamerialak" ala ze denganiño ibili ete-dok bertan ona-araka? Lan-egiñaren aztarrenik be ez yoagu ikusten-eta... Ai!..., atzo ekarritako arri-pilloak, nun eta nun ete-yagozak...?".

Eta olako berbak esanda gero, aldenduriko gauzen billa joatea erabagi eben.

Eta ibili ta ibili egin ondoren, alako baten, aldenduriko arriak erriko zelai-une baten alderrezkan polito-polito imiñita egozala aurkitu ebezan.

Orrenbesteaz, gure gizonak, ikarearen ikaraz, ule-zutik jarri ziran. "Nor edo zer ibili dok emen?", iñoen etenka. Eta ikusirikoaz, gerora

adoretuta, arriak eta abar nok edo zek eroan ebezan jakin-guraz, etxerik-etxe itaunka abiau ziran.

*Gangoiti* basetxera eldu ziranean, baiña, bertako neskatilla batek, gabeko amabietan burdi baten zarateaz batean, "Aurrera zuria, beillegi jo!" deadarra entzun ebala esan eutsen.

Ori entzunda, gizonak, neskatillari, gabeko amabietan bere gelako leioan zur eta adi egon zeitela erregutu eutsen; bear-bada, aldenduriko arriak burdi aretan eroanak izango zirala-ta. Neskatilleak baietz erantzun eutsen.

Biriamonean, gizonak, aurkituriko arriak eta abar atzera lengo lekura eroanda, barriro be eliza barria jasoten asi ziran. Eta egun guztian, jateko lain asti ozta-ozta artuta, lanean eten bagarik ekin eutsen.

Gau aretan *Gangoiti* basetxeko neskatillea, argiñen esanari jaramon egiñik, bere gelako leioan, begi ta belarri, adi ta zur, igarotekoaren zain jarri zan.

Aretan, gabeko amabi-amabietan, illargiaren argitan an urrintxoan burdi bat etorrela ikusi eban. Burdiak, etorri ta etorri, *Gangoiti* aldera egiten eban beti. Eta astiro-astiro urreratuez, etxe-ondora eldu zanean, arriz beteriko burdi aundi bat idi zuri-gorri ederrak ekarrela ikusi eban; eta idi zuri-gorri ederren ondoan, aingeru zuri-lirain bat be oinkada leunez etorrela.

*Gangoiti* basetxearen ondotik igarokeran, barriz, aingeru zuri-lirainak, bere esku leunakaz idiak mokor-aldeetan gozaro-gozaro jotzen ebazala, deadar aundi au egin eban: "Aurrera zuria, beillegi jo, begira dagoanari begiak urten begio!" (1).

Eta aingeruak deadar egin eban une-unean, *Gangoiti*'ko neskatillari, ezkerreko begiak, bere lekutik at (kanpora) urtenda, soloko bedartzara jauzi (salto) egin eutsan.

Ori izan zanean, neskatilleak, negarrez asita, deadar baten ekin eutsan. Alan be, aingeru zuriak, "Aurrera zuria, beillegi jo" eten bagarik esanez, jaramon egin bagarik, bere burdi ta guzti aurrera jarraitu eban; eta arriak len eroaniko lekura eroan arte, ez zan gelditu be egin.

*Gangoiti* basetxeko neskatillea, ikusgura larregiz leiotik begira egon zalako, Jaungoikoak begi bat kenduaz zigortu eban.

---

(1) Aita Lizarralde'k bere «Andra Mari» Bizkaia'n (326 orri.), beste onetara dakaz berba orreik:

*Aida gorri ta Belixo*  
*An bentanetan dagon atxuari*  
*Urten begixek atan bekixo.*

Jazoriko guztiaren barria zabaldu zanean, erritar guztiak arrituta gel ditu ziran; eta aingeruak arria eroaniko lekuan gura izango ebala Jaungoikoak elizea egitea-ta, leku aretan bertan egin eben elizea. Eta egiñiko eliza barria, Jaunaren zerura Igokundeari eskiñi eutsoen.

### XIII

#### LAMIÑEAREN ORRAZIA

Bein baten, *Ibarra* basetxeko etxagunak, basotik etxerantz etorrela, Sailluente'ko landan orrazi dotore bat aurkitu eban. Eta "au dok orraziaren polita!" esanda, *Ibarra*'ko etxagunak orrazia kolkoan sartu eban.

Ettxera eldu zanean, orrazi dotorea aurkitu ebala-ta, pozarren iñoiz baiño gogotsuago apaldu eban; eta gero, egun aretan egiñiko lanaz nekatu egin zala-ta, Agurtza (Errosario) deuna otoi eginda gero, ogera joan zan.

Gau aretan, eguraldi euritsu ta zaratatsua zan. Eta *Ibarra*'ko etxagunak, aizearen burrunda aundiak eta trumoi-ots itzelak artegatuta, lorik bape ez eban egiten.

Onetan, ekaitzaren burrundara itzelaz batean, urrifetik etozan deadar bakan batzuk entzun ebazan. Emakume-abotsa zan, eta geroago ta urrago etorren.

Alako baten, basetxeko atearen otsaz, berba oneik entzun ebazan:

'Txantxiberraaa!  
Nun dok nire orrazia?  
Orrazia emoten ez ba-daustak,  
joan dok ire grazia...

Berba orreik entzutean, etxaguna gelduta geratu zan, eta "lamiñaren bat dok" esanez, artazi batzuk eskuetan ebazala, atartera jatsi zan; eta atean egoanari, abots dardarez, auxe itandu eutsan:

- Nor edo zer az?
- Sailluente'ko kobako lamiña bat —erantzun eutsan atean egoanak.
- Zer bear don?
- Atzo bidean aurkitu zenduan orrazia. Gaur gabeon ospatuko dogun jaiian erabilteko bear dot-eta...

Basetxeko ateaq barrenean zulotxo bat eukan; eta etxagunak lamiñeari auxe esan eutsan: